

Kristina Gverić

Hrvatski školski muzej, Zagreb

UDK 069.5:371.691](497.521.2)
371:069.5](497.521.2)

Primljeno: 21. 1. 2021.

Prihvaćeno: 5. 3. 2021.

Stručni članak

MUZEJSKI PREDMET KAO IZVORIŠTE SPOZNAJA – ZBIRKA NASTAVNIH SREDSTAVA I POMAGALA HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA

Sažetak

Radom je predstavljena Zbirka nastavnih sredstava i pomagala. Prikazana je povijest razvoja Zbirke, način na koji se mijenjala te nazivi koje je nosila. Navedena je građa koja se nalazila u prvom stalnom postavu Hrvatskoga školskog muzeja, a koja je dio Zbirke i danas. Na temelju stalnoga postava otvorenog 2000. napravljena je sadržajna analiza najbrojnijih podskupina unutar Zbirke, a u kratkom zaključku iskazani su osnovni ciljevi njezina razvoja koje treba ispuniti u skorijoj budućnosti.

Ključne riječi: Hrvatski školski muzej (Zagreb)
Zbirka nastavnih sredstava i pomagala, muzejski predmeti,
muzejski postavi, muzejske zbirke

1. O prošlosti – prikupljanje građe, prve izložbe učila, prvi stalni postav

Osnivači Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora (HPKZ)¹, jedne od najstarijih i najvažnijih udruga učitelja u Hrvatskoj, veliko značenje imaju i za Hrvatski školski muzej jer se na njihovu inicijativu stvaraju prilike te otvara mogućnost osnivanja

¹ Hrvatski pedagoško-književni zbor osnovan je 30. rujna 1871., a djeluje i danas u zgradi Hrvatskoga učiteljskog doma, u kojoj se nalazi i Hrvatski školski muzej. Njegovi osnivači bili su istaknuti hrvatski učitelji i pedagozi s kraja 19. stoljeća poput pedagoga i književnika Ivana Filipovića, prvoga predsjednika HPKZ-a, potom utemeljitelja sustavne pedagoške znanosti u Hrvatskoj Stjepana Basaričeka, Marije i Skendera Fabkovića, Ljudevita Modeca i ostalih. Cilj HPKZ-a od samoga početka bio je unapređenje pedagoške struke u Hrvatskoj, izdavanje stručne literature i stručno usavršavanje učitelja.

Muzeja 1901. godine. Zbor se aktivno bavio prikupljanjem knjiga za knjižnicu i građe za buduće zbirke. U prvoj godini postojanja izložio je prikupljenu građu u tadašnjoj re-

Osnivači HPKZ-a, Ivan Standl,
Zagreb, 1871. (HŠM Mf 61)

alci na Griču. Izložbu je priredio Ljudevit Modec², jedan od osnivača HPKZ-a i Učiteljske zadruge³. Jedna od zanimljivosti jest i da je na izložbi organizirana lutrija koja je, kao i poziv javnosti i učiteljima na darovanje građe, pomogla nastojanjima HPKZ-a da u dogladno vrijeme osnuje školski muzej.

Povodom otvorenja nove zgrade Učiteljske škole u Zagrebu 1892. u prostoru Obrtne škole priređena je izložba nastavnih sredstava. Uz domaće izlagače i HPKZ na izložbi su sudjelovali i proiz-

vođači nastavnih sredstava i školske opreme iz više europskih zemalja. Dio predmeta stranih izlagača nakon izložbe pripao je HPKZ-u i ta je građa poslužila kao temelj za budući školski muzej i postala dio muzejskih zbirki.

Znatnu pomoć u prikupljanju građe pružile su mnoge škole i pojedini učitelji, ali najveća pomoć HPKZ-u bila je stalna godišnja novčana pripomoć Zemaljske vlade, Odjela za bogoštovlje i nastavu, od 1. siječnja 1901. za uzdržavanje Muzeja. Zemaljska vlada darovala je HPKZ-u i više stotina različitih predmeta koji su bili izloženi na Svjetskoj izložbi u Parizu 1900. godine.⁴

Hrvatski školski muzej otvoren je 19. kolovoza 1901. u povodu proslave 30. godišnjice postojanja HPKZ-a. Građa prvoga stalnog postava Muzeja bila je dio prvih muzejskih zbirki: *Zbirke nastavnih sredstava i školske opreme, Pedagoške knjižnice te*

Zbirke Hrvatskoga školskog muzeja,
Zagreb, oko 1900. (HŠM Mf 360)

Zbirke Hrvatskoga školskog muzeja,
Zagreb, oko 1900. (HŠM Mf 371)

2 Ljudevit Modec (Križevci, 21. srpnja 1844. – Zagreb, 2. siječnja 1897.), hrvatski učitelj i pedagog.

3 Učiteljska zadruga (1865. – 1891.) prva je hrvatska strukovna učiteljska udruga.

4 *Exposition Universelle* 1900. bila je jubilarna svjetska izložba održana u Parizu koja je trebala pokazati dosege protekloga stoljeća i dati poticaj novom.

Arhiva. Na dan otvorenja Muzej je u Zbirci nastavnih sredstava i školske opreme imao 4935 muzejskih predmeta, u Pedagoškoj knjižnici 2741 djelo, a u Arhivskoj zbirci 290 komada.

Muzej je otvoren u pet prostorija i dva hodnika na prvom katu jednoga krila zgrade Hrvatskoga učiteljskog doma. Na početku postava u prvom hodniku bila je izložena kartografija te nastavna sredstva koja su se koristila na nastavi zemljopisa, a u drugom hodniku nastavna sredstva za nastavu matematike te za nastavu iz jezika. U drugoj prostoriji izložena je građa vezana za zornu obuku iz prirodopisa, fizike i kemije, tehnologije, školske higijene, gospodarstva i kućanstva. Školske klupe, školska oprema, nacrti i planovi školskih zgrada, statistički podaci, školski propisi te fotografije školskih zgrada i prigodne slike iz života škole bili su sastavni dio treće cjeline postava. Knjižnica i Arhivska zbirka smještene su u četvrtu prostoriju. Jedan od najvrednijih i najljepših dijelova i današnjega i prvoga stalnog postava Muzeja bila je *Pariška soba*⁵. Ta peta prostorija postava bila je ispunjena namještajem koji su izradili učenici Kraljevske zemaljske obrtne škole u Zagrebu po nacrtima svojega profesora, arhitekta Hermana Bolléa.

Tijekom godina pokazala se potreba za stvaranjem novih zbirki te razgraničavanjem postojećih. Zbirka nastavnih sredstava i školske opreme, poslije nazvana Zbirka nastavnih sredstava i školske opreme, radova učenika i nastavnika te likovnih radova, razgraničena je 2011. na tri zbirke koje danas nose nazive Zbirka nastavnih sredstava i pomagala, Zbirka školske opreme i predmeta te Zbirka radova učenika i nastavnika.

Današnja Zbirka nastavnih sredstava i pomagala ima oko 5000 muzejskih predmeta.

2. Iz današnje perspektive

Sjećanje na školsko doba zajedničko je svima i u svakome budi emocije, bilo negativne ili pozitivne. U stihovima pjesme Arsena Dedića⁶ “Život se troši kao kreda” o prolaznosti života svjedoče nam upravo školska ploča, kreda, “dragi profesori, trokuti i redalice”. Tijekom više od desetljeća vođenja posjetitelja po stalnom postavu i povremenim izložbama Hrvatskoga školskog muzeja najljepše trenutke doživjela bih prilikom poistovjećivanja pojedinaca s muzejskim predmetom koji bi oni prepoznali kao dio svoje prošlosti, dio osobne priče. Upravo u tim trenucima uvidjela bih osnovnu svrhu postojanja Muzeja, muzejskih predmeta i potvrdila bih si da radimo izvrstan posao. U 120. godini postojanja Muzeja te 20 godina od otvorenja posljednjega stalnog postava zbog posljedica potresa na zgradu Hrvatskoga učiteljskog doma zatvaramo vrata za posjetitelje i pospremamo građu iz stalnoga postava u muzejske čuvaonice.

5 *Pariškom sobom* predstavljeno je školstvo Hrvatske i Slavonije na Svjetskoj izložbi 1900. u Parizu. Od te godine *Pariška soba* najdragocjenija je donacija Hrvatskoga školskog muzeja. Kraljevska zemaljska vlada dobila je za predstavljanje hrvatskoga školstva najviše odlikovanje izložbe (*Grand Prix*), a po završetku izložbe Vlada u Zagrebu darovala je dio izložaka i namještaj za budući Hrvatski školski muzej.

6 Arsen Dedić (Šibenik, 28. srpnja 1938. – Zagreb, 17. kolovoza 2015.), hrvatski skladatelj, književnik, prevoditelj, pjesnik i kantautor.

Na početku stalnoga postava otvorenog na Svjetski dan učitelja 5. listopada 2000. nalazila se cjelina nazvana *Izgled školske učionice potkraj 19. stoljeća*. Bilo da su ispred mene bila djeca, učenici ili odrasli, uvijek bih od njih zatražila isto: da zatvore oči i prisjete se učionice u kojoj su provodili vrijeme u prvim danima osnovnoškolskoga obrazovanja. Posjetitelj bi se u mislima vratio u svoju školsku klupu, na njoj bi pronašao svoj školski pribor, školsku torbu, zatim bismo u raznim kutcima učionice zajedno pronašli raznovrsna učila, na zidovima učeničke radove, razgovarali bismo o učiteljicama i učiteljima, ali i o učenicima, odjeći, obući, zadacima, ocjenama, izostancima, školskim praznicima. Nakon toga uvoda ušli bismo u prvu cjelinu, u staru učionicu, gdje bismo dobili dobar dojam koliko se škola s kraja 19. stoljeća razlikovala od ove današnjega vremena.

Stručna vodstva po stalnom postavu
Hrvatskoga školskog muzeja

Izgled školske učionice
potkraj 19. stoljeća

Upravo se preko te prve cjeline mogla ispričati čitava priča našega stalnog postava. Zato će ta soba biti središnja točka pomoću koje će se dobiti bolji uvid u strukturu i sadržaj Zbirke nastavnih sredstava i pomagala.

3. Sadržaj Zbirke – izdvojene skupine muzejskih predmeta

3.1. Zidne table

“Tri pišuća prsta su palac, kažiprst i mali prst”, izgovarali bi najmlađi posjetitelji ispred zidne table “Pravilno držanje pera i ruke kod kosog pisma” s kraja 19. stoljeća (HŠM Mp 5951). Najbrojniji muzejski predmeti unutar Zbirke upravo su zidne table (litografije, kolorirane litografije, zidne početnice i drugo). Kakvo se bogatstvo na njima nalazi, koliko su raznovrsne i koliko je široko znanje koje je preko njih bilo dostupno pokazuje gotovo 2000 takvih muzejskih predmeta. One su ujedno i najbrojnija skupina predmeta unutar Zbirke, a posebno su korištene na prelasku iz 19. u 20. stoljeće u svim nastavnim predmetima.

U učionici s kraja 19. stoljeća u stalnom postavu nalazile su se još dvije zidne table. Jedna predstavlja iznimno velik korpus tabli koje su se koristile na nastavi jezika.

Ovdje je riječ o “Zidnoj početnici za hrvatski jezik” Stjepana Basaričeka⁷ iz 1892. godine (HŠM Mp 5954). Ta vrsta zidne table nazivala se i početnica za *stienu*, a na njima je bio otisnut sadržaj jednak onom u knjigama početnicama. Na tabli se uz slovo abecede nalazio i slikovni prikaz povezan s pojedinim slovom, koji bi djetetu pomagao u procesu učenja početnoga čitanja i pisanja. Druga zidna tabla jest kolorirana litografija koja se koristila na nastavi matematike. “Uči nas kako se oduzima s brojem jedan”, odgovarali su posjetitelji na pitanje čemu je služila dok su promatrali slikovne prikaze brojeva, ormara, žira i vage. Radi se o muzejskom predmetu iz Praga s kraja 19. stoljeća koji nosi inventarnu oznaku HŠM Mp 5766 naziva “Predložak za početno računanje”.

HŠM Mp 5951

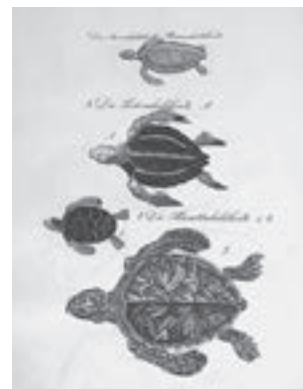
Na stolu učiteljice, koja je posjetitelje plašila brezovom šibom i strogim stavom, nalazio se “Školski atlas životinjskog carstva”. Tek se 2016. došlo do spoznaje kakvu priču krije upravo taj muzejski predmet. Atlas su 1846. izradili učenici Niže pučke učione u Rakovcu pod vodstvom učitelja Emericha Antolicha (1801. – 1853.). Cijelu školsku godinu vrijedne ruke učenika izrezivale su ilustracije iz sedam svezaka Bertuchove *Slikovnice*, poslije darovane Školskome muzeju. Rezultat njihova rada je atlas koji sadržava čak 161 stranicu. Godine 1901. tada tek otvorenom Hrvatskom školskom muzeju stižu darovi iz cijele Hrvatske, ali i Europe. Jedan od njih je i atlas učenika iz Rakovca koji je tadašnji upravitelj škole, učitelj Andrija Filković, darovao zajedno s Bertuchovih sedam svezaka *Slikovnice za djecu*. Danas znamo da je tih 636 muzejskih predmeta, zidnih tabli, zapravo prvih sedam gotovo cjelovitih svezaka djela *Bilderbuch für Kinder / Slikovnice za djecu* autora i izdavača Friedricha Justina Bertucha⁸, kojega mnogi nazivaju ocem slikovnice (Miljan, 2013).

HŠM Mp 5954

HŠM Mp 5766

HŠM Mp 4465

7 Stjepan Basariček (Ivančić-Grad, 27. travnja 1848. – Zagreb, 23. ožujka 1918.), hrvatski pedagog.

8 Friedrich Justin Bertuch (1747. – 1822.), njemački izdavač, pokrovitelj umjetnosti i “biznismen” na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće.

3.2. Zemljovid

U Zbirci nastavnih sredstava i pomagala čuva se oko 250 zemljovida. Reljefni zemljovid Hrvatske, Slavonije i Dalmacije koji se nalazi na zidu učionice stalnoga postava nastao je u Zagrebu 1886. godine (HŠM Mp 6134), a izradio ga je Josip Kirin.⁹ Posjetiteljima je zorno pokazivao granice Hrvatske iz vremena Austro-Ugarske Monarhije te je svjedočio o vremenu u kojem je učionica kao takva postojala.

HŠM Mp 6134

Istaknut ćemo i važan “Školovid Kraljevina Hrvatske i Slavonije” (HŠM Mp 2496), koji se nalazi na kraju stalnoga postava u cjelini *Pariška soba*. Školovid je nastao u Zagrebu na prijelazu iz 1898. u 1899., a izradio ga je Rajko Čop. Prikazane su kraljevine Hrvatska i Slavonija, planovi gradova Zagreba, Varaždina, Osijeka i Zemuna, a na njemu se nalaze i statistički podaci o školama na francuskom i hrvatskom jeziku. Školovid je bio izložen na Svjetskoj izložbi u Parizu 1900. godine.

3.3. Na stolu učiteljice šiba i globus

Na stolu učiteljice u prvoj cjelini stalnoga postava, uz brezovu šibu, nalazio se i “Globus s kompasom” (HŠM Mp 3082) s kraja 19. stoljeća. I u cjelini *Učila* u dijelu gdje je zastupljen zemljopis prikazani su raznovrsni globusi, kompasi, teluriji, a veliki dio te vrste građe čuva se i unutar čuvaonica Muzeja.

3.4. Računala

Iza lika učiteljice nalazilo se “Slunjsko računalo” (HŠM Mp 6139), dar slunjske Pučke škole, koje se koristilo krajem 18. stoljeća u početnim školama Slunjske pukovnije u Vojnoj krajini. U Zbirci uz ovo čuvamo još 42 stara računala. Najljepši primjerci bili su izloženi i unutar cjeline *Matematika*, poput “Računala s perlicama” (HŠM Mp 6099) i “Računala s filirima” (HŠM Mp 6096).

3.5. Preparati

U čuvaonicama Školskoga muzeja čuva se preko 80 raznih preparata. Unutar učionice s kraja 19. stoljeća posjetitelji su mogli razgledati ormarić u kojem se nalazilo čak 26 preparata punjenih ptica (HŠM Mp 217). U učionici su tako dvadeset godina *živjeli* strnadica žutokljuna, češljugarka konopljarka, čavka, crni kos, drozd, dva kanarinca, trepteljka, batić, strijež, svraka, stršelj, bjeloglava dugorepica, poljski vrabac, batić kovač, šareni čvrljak, vrabac pokućar, šojka kreštalica, velika sjenica, zeba, ševa vintulja, bijela pliska i ševa kukuļjara.

Unutar cjeline *Prirodopis* nalazili su se brojni zanimljivi preparati poput morskoga konjica (HŠM Mp 6066), sive gušterice (HŠM Mp 680), bjelouške (HŠM Mp

9 Josip Kirin (Samobor, 26. lipnja 1855. – Zagreb, 25. srpnja 1940.), hrvatski pedagog.

681), pastrve (HŠM Mp 198) ili plavoga tropskog leptira (HŠM Mp 229). Upravo taj posljednji primjerak uvijek sam izdvajala tijekom grupnih vodstava. Zamolila bih dvoje posjetitelja da zamisle plavoga tropskog leptira. Kada bi opisivali leptira iz svoje mašte, svaki opisani izgledao je sasvim drugačije od primjerka koji čuvamo u Muzeju. Na taj način došli bismo do zaključka koliko je važna zornost¹⁰ u nastavi i koliko su vrijednost upravo ti muzejski predmeti imali tijekom nastavnoga procesa¹¹.

Nažalost, građa je nakon potresa pospremljena po čuvaonicama. Postav se polako prazni, čak je na sigurnom i veliki orao štekavac (HŠM Mp 214). “Najhrabriji” se pokazao maleni mužjak zlatne vuge (HŠM Mp 190), koji i dalje prkosi ovim teškim vremenima.

Zlatna vuga u stalnom postavu nakon potresa

3.6. Školski pribor

Na školskoj klupi učenika u učionici s kraja 19. stoljeća nalazio se “tablet 19. stoljeća”, kako su posjetitelji prozvali školsku pločicu (HŠM Mp 18). Koristila se u nižim razredima i bila je izrađena od škriljevca. S jedne strane imala je urezano crtovlje za slova, a s druge strane kvadratiće za računanje. Ravnatelj Realne gimnazije u Petrinji dr. Ivan Zoch nazvao ju je *pisanka siromaha*.

Zbirka je prepuna različitoga školskog pribora, od spomenutih školskih pločica, tintarnica, sušila za tintu, bugaćica, držala za pero, guščjih pera, drvenih pera i pernica pa do grafitnih olovaka, drvenih olovaka, tehničkih olovaka, bojica, flomastera, šiljila, tempera, trokuta, ravnala, pribora za tehničko crtanje i ostalog.

Jedna od zanimljivih donacija naših posjetitelja bila je velika donacija šiljila iz 2014. darovateljice Jasne Radulović. Šiljila su kupovana u Zagrebu između 1977. i 1984. u ondašnjim knjižarama na Trgu bana Josipa Jelačića, Cvjetnom trgu, u nekadašnjoj knjižari Znanja u Ilici te u “Nami” na Trgu bana Josipa Jelačića, Kvaternikovu trgu i nekadašnjoj “Nami” na Volovčici. Za svoju kolekciju darovateljica je rekla: “Obično sam ih dobivala kad bih u školi ‘zaradila’ peticu i u dućanu bih bez pogreške znala prepoznati je li šiljilo duplič (već ga imam doma) ili nije. Nekoliko šiljila nosila sam u školu jer je trebalo šiljiti olovke. Prepoznat ćete ih jer su okružna ili slijepljena. Koliko se sjećam, u 1. razredu osnovne škole nosila sam šiljilo sivog zeku s mrkvom pa mi ga je jedna djevojčica gurnula s klupe, uho se razbilo, a ja sam bila neutješno tužna sve dok mama nije ‘operirala’ zeku i zalijepila mu uho natrag. Mama i tata kupovali su mi ih s ljubavlju, a ja sam ih s ljubavlju i poštovanjem prema njima čuvala sve dosad. Hvala što ste ih primili! Vjerujem da će razveseliti i dirnuti svojom ljepotom i nježnosti

¹⁰ Zorna nastava, nastava koja se zasniva na dosljednoj primjeni didaktičkoga principa zornosti (očiglednosti), koji podrazumijeva ukupnost osjetilnih iskustava nastalih u spoznavanju činjenica. Nastava potpomognuta predmetima iz izvorne stvarnosti pridonosi osjetilnome promatranju, a time i jasnijoj spoznaji.

¹¹ *Naredba* (1875) propisuje da obuka u prirodoslovlju bude realizirana kao zorna obuka.

Donacija šiljila Jasne Radulović

Zbirka čuva oko 300 pisanki, nekoliko školskih ploča, audiovizualne materijale za rad, dijafilmove, element filmove, pomagala za nastavu fizike i kemije, fotografije koje su se koristile na nastavi iz mnogih predmeta, vježbenice, slovarice i slično. Zbirka je heterogena, a više od 5000 muzejskih predmeta koji se nalaze u njoj datiraju od kraja 17. stoljeća do danas i pružaju uvid u različite oblike didaktičke transformacije, materijale, tehnike izrade i funkciju u nastavnom procesu. Najveći dio građe s kraja je 19. i iz prve polovine 20. stoljeća.

Osnovni ciljevi razvoja Zbirke koji se trebaju ostvariti u skorijoj budućnosti bili bi:

- napraviti detaljnu strukturnu i sadržajnu analizu
- pokušati determinirati koja vrsta građe nije zastupljena ili nije dovoljno zastupljena
- u skladu s rezultatom prethodne stavke, baviti se terenskim istraživanjem i prikupljanjem građe
- istraživanje, obrada i izlaganje muzejskih predmeta Zbirke.

Da bi se sve to moglo ispuniti, prije svega je potrebno osigurati siguran i dostatan prostor čuvaonice za iznimno vrijednu građu koja svjedoči o prošlosti našega školstva i pedagogije.

mnoge Vaše velike i male posjetitelje!” I bila je u pravu, kao i mnogi naši darovatelji. S našim poslom, sa *širenjem* Zbirke, iako u ponešto drugačijem okruženju i težim uvjetima, nastavljamo i dalje.

4. Kratak zaključak

Mnoštvo je predmeta različitih vrsta unutar Zbirke nastavnih sredstava i pomagala koji nisu spomenuti u sadržajnoj analizi. Primjerice,

Školski pribor

IZVORI I LITERATURA

1. *Darovi Hrvatskom školskom muzeju*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
2. Gverić, K. (2016). *Bertuchovo slikovno carstvo : Otkrij tajne dječje enciklopedije*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
3. *Hrvatska enciklopedija (online)*. Zagreb: Leksikografski zavod “Miroslav Krleža”. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/>.
4. *Hrvatski biografski leksikon*. (2009-2020). Zagreb: Leksikografski zavod “Miroslav Krleža”.
5. Hrvatski školski muzej – Inventarna knjiga Zbirke radova učenika i nastavnika.
6. *Hrvatski školski muzej 1901. – 2001. : stalni postav*. (2001). Zagreb: Hrvatski školski muzej.
7. Maroević, I. (1993). *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Filozofskoga fakulteta.
8. Medved, J. (1901). *Hrvatski školski muzej – njegov postanak i uređenje*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
9. Miljan, Z. (2013). Dječje radosti 19. stoljeća – slikovnica – edukativna dječja igračka. *Povijest u nastavi*, 21 (1), str. 1-21.
10. *Naredba od 24. kolovoza 1875. godine br. 2949 kojom se izdaju naukovne osnove za obće pučke i građanske škole u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji*. (1875). Zagreb: Tiskara Narodnih novinah.
11. Pleše, B. (1971). *Sedamdeset godina Hrvatskog školskog muzeja*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
12. Rapo, V. (2012). *Kolorirane litografije : ilustrativna nastavna pomagala u zbirkama Hrvatskoga školskog muzeja*. Zagreb: Hrvatski školski muzej.

Kristina Gverić, Zagreb

MUSEUM OBJECT AS A SOURCE OF INFORMATION – COLLECTION OF TEACHING TOOLS AND AIDS OF THE CROATIAN SCHOOL MUSEUM

Summary

The paper presents the Collection of Teaching Tools and Aids. It outlines the history of the Collection’s development, how it has changed, and its different names. These materials were part of the Croatian School Museum’s first permanent exhibition and remain part of the Collection today. Based on the permanent exhibition established in 2000, a substantial analysis of the most numerous subclasses within the Collection was conducted and a brief conclusion underlines the general objectives of its development that need to be achieved in the near future.

Key words: Croatian School Museum (Zagreb)
Collection of Teaching Tools and Aids, museum objects,
museum exhibitions, museum collections